

9. Poretskova E. A. Margaret Thatcher's Speech at Bruges [Електронний ресурс] / E. A. Poretskova. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: file:/// C:/ Users/brbn/ Downloads/ bryuggskaya-rech-m-tetcher.pdf.

10. SUN SAYS We urge our readers to be LEAVE in Britain and vote to qu it the EU on June 23 [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.thesun.co.uk/news/1277920/we-urge-our-readers-to-believe-in-britain-and-vote-to-leave-the-eu-in-referendum-on-june-23/>.

**Фьодорова М.В.**

*студентка,*

*Науковий керівник: Бусленко В.В.*

*кандидат політичних наук, доцент,*

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки*

## **ПАРЛАМЕНТСЬКА ОПОЗИЦІЯ ТА УРЯДИ БІЛЬШОСТІ**

Опозиційні партії відіграють важливу функціональну роль в парламентській демократії. Залучившись електоральною підтримкою, та в результаті виборів увійшовши до законодавчого органу, вони здатні посилити контроль над урядом та змусити його бути більш відповідальним. При цьому парламентська опозиція може вибудовувати різні моделі стосунків з урядом. У значній мірі їх характер залежить не лише від рівня впливовості опозиційних парламентських груп та фракцій, але й від самого типу формування кабінету. Йдеться про уряд більшості чи меншості.

В якості методологічних інструментів розглядатимемо такі аспекти діяльності цих партій як ідеологічна близькість, згуртованість та рівень фрагментації. Важливим є встановлення ролі парламентської опозиції в законодавчому процесі в порівнянні з іншими неурядовими фракціями та групами.

Проблеми взаємовідносин між урядом більшості та опозицією ще не стали предметом для ґрунтовних наукових досліджень. Разом з тим окремі праці стосуються дотичних до розглянутих нами питань. Зокрема, взаємовідносини парламентської опозиції та уряду розглядали польські вчені З. Махельський, К. Соболевська-Мишлік, К. Лабендж.

Теоретичні аспекти формування моделей стосунків між політичними опонентами в контексті протікання політичного процесу висвітлено в роботах зарубіжних вчених А. Кінга, Ф. Християнсена. Серед українських вчених привертають увагу праці таких вчених як А. Боднар, Ю. Древаля та В. Яреми.

Після парламентських виборів центр міжпартійної конкуренції, як правило, переміщується в законодавчий орган. Саме в ньому відбуваються складні процеси політичного структурування. Одним з їх наслідків є поділ депутатів на більшість та меншість. З середовища більшості формується однопартійний або коаліційний уряд. Частина меншості переходить в стан опозиції.

У випадку, коли уряд втрачає підтримку більшості депутатів, він може бути відправлений у відставку і формуватися на основі нової парламентської більшості. Законодавство ряду країн передбачає повноцінне функціонування урядів меншості. За цих умов значимість опозиції в парламенті значно посилюється. Пояснюється це тим, що сумарно провладні та опозиційні партії становлять більшість, тому уряд потребує підтримки принаймні однієї опозиційної партії. Це є важливою умовою задля успішного прийняття законопроектів чи підтримки важливих урядових рішень. За умов реалізації непопулярних урядових рішень лояльність неурядових політичних

партій, в свою чергу, несе в собі компенсаторну функцію, зменшуючи соціальну напругу в суспільстві [1, с. 173].

Для того, щоб отримати підтримку зі сторони парламентської опозиції, уряд змушений періодично робити певні політичні поступки неурядовим групам та фракціям. Зв'язок між функціонуванням урядів меншості і впливовістю парламентської опозиції є складним для аналізу. Взаємозалежність простежується в тому, що поява уряду меншості може бути викликана впливом опозиційних партій, або потенційні опозиційні партії можуть створити уряди меншості.

Дещо інша модель стосунків спостерігається у випадку виникнення урядів більшості. Для проурядових партій, за умов відсутності внутрішніх конфліктів та узгодженості дій, високої партійної дисципліни, парламентська опозиція не виступає реальним конкурентом в боротьбі за домінуючий владний ресурс. Наявність достатньої кількості голосів для прийняття законодавчих рішень та підтримки дій уряду виступає додатковою гарантією його політичної стабільності та реалізації програми.

Коли до парламенту проходять дві чи більше авторитетних політичних партій з різними політичними поглядами, то може утворитися велика (широка) коаліція. Однією з основних причин її появи є необхідність вжиття невідкладних для розвитку країни заходів, а умовою – досягнення домовленості про входження представників менш впливових партійних фракцій до складу кабінету, у якому ключові посади належать більш впливовій партії. Такі коаліції включають в себе не лише ідеологічно споріднені партії, але й партії з протилежними поглядами [2, с. 26]. При наявності широкої коаліції та стабілізації соціально-політичної та економічної ситуації в країні, парламентській опозиції залишається мало шансів посилити свій вплив на уряд.

Коли високий ступінь фракціоналізації парламенту та низький рівень партійної дисципліни, то в проурядових партіях за наявності в їх середовищі внутрішньої опозиції, ситуація змінюється не на їх користь. Ідеологічно та організаційно інтегрована та згуртована парламентська опозиція з сильною партійною дисципліною може бути поповнена за рахунок як окремих депутатів з більшості, так і неурядових груп та фракцій. Використовуючи типологію моделей взаємодії між виконавчою та законодавчою гілками влади А. Кінга йдеться про домінування водночас міжпартійної (*inter-party*) та безпартійної (*non-party*) моделей [3].

Таким чином, опозиційні парламентські партії за умов існування ситуативної парламентської більшості та загострення політичної чи економічної криз спроможні вдатися до загострення стосунків з урядом. Для них ризики від такого конфлікту є мінімальними, а потенційним вирашем може стати переформатування більшості з перспективою очолити формування нового уряду.

### Список використаних джерел:

1. Бусленко В. Парламентська опозиція та уряди більшості в Польщі в 1997–2001 рр. / В. Бусленко // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2017. – № 12. – С. 172–177.
2. Древаль Ю. Формування та функціонування парламентської більшості (досвід європейських країн) / Ю. Древаль // Демократичне врядування : наук. вісн. – 2009. – № 3. – С. 24–29.
2. King A. Modes of Executive-Legislative Relations: Great Britain, France, and West Germany / A. King // Legislative Studies Quarterly. – 1976, vol. 1., №. 1. – pp. 11–36.